

ISMERTETÉSEK. BÍRÁLATOK.

Madách Imre őseiről. Írta: *Latkóczy Mihály.* Budapest, 1901. 48 l.
(Különlenyomat a Budapesti VII. ker. áll. főgymn. 1900/901. évi Értesítőjéből.)

Örvendetes jelenség, hogy a figyelem mindinkább fokozott mértékben fordul Madách, legnagyobb filosofus-költőnk felé. Még alig néhány esztendeje, hogy Morvay Győző egy terjedelmes s a legapróbb részletekre kiterjeszkedő monographiát írt róla »Magyarázó tanulmány az Embertragédiájához« czímen (1897), melynek mintegy kiegészítésére szolgál Palágyi Menyhértnek a mult évben kiadott Madách-életrajza: s ím a kettő kiegészítésül most megjelenik a Madách-család története is, különös tekintettel annak író tagjaira. Becses e dolgozat, mert nem a gymnasiumi programmértekezések chablonja szerint készült s benne sok oly dolgot találunk, melyekről eddig alig tudtunk valamit, vagy egyáltalában semmit. A költő derék fia rendelkezésére bocsátotta az értekezés írójának levéltára adatait, ennél fogva az egész értekezés magán viseli az önálló kutatás bélyegét. Kiterjeszkedik a család mindkét (már Mátyás király korában különvált) ágára, bőven szól Madách Gáspárról is, kinek a Radvánszky Béla sajkókazai levéltárában felfedezett költeményeit nem régiben adta ki e folyóirat. E Gáspár különben az első ismert költő a családban s vele egy időben a másik ágból is egy szintén Gáspár keresztnévű író, illetőleg fordítót is találunk. Madách János a XVIII-dik században s Madách Sándor a XIX-dik legelején szintén foglalkoztak az irodalommal: az első magyar, latin és tót verseket írt, az utóbbiról egy »Fideles reflexiones seu opinio circa regnum Hungariae« című dolgozat maradt fent kéziratban. Ezekről az írókról bőven, alaposan s érdekesen értekezik Latkóczy, — ismertetését mutatóványokkal tévén még érdekesebbé, melyek először nagyobbbrészt most látnak napvilágot. Végül, hogy azon végezzük, a mivel az értekező munkáját kezdi, megemlítjük, hogy a Munkácsy Mihály tiszteletére rendezett lako-

mán nem gróf Károlyi István, hanem b. Radvánszky Béla tette ezt a szép kijelentést: »Olyan valaki, kinek ősei között ott találjuk Rubenst és Michelangelót, nem mondhatja azt, hogy nincsenek ősei.«

Zilahi Károly pályája. Írta *Kovács Ferencz*. Zilah, 1901. 82 l. Arczképpel. (Különlenyomat a zilahi ev. ref. collegium 1901. évi Értesítőjéből.)

Zilahi Kiss Károly neve különösen Petőfi életrajza révén ismeretes irodalomtörténetünkben. Sok ideig egyetlen munka volt, melylyel palástolhattuk a szégyent, hogy a nagy magyar költőnek nincs magyar nyelven írott nagyobb életrajza. Műveivel különben nem hagyott mélyebb nyomokat irodalmunkban, bár úgy is mint műfordító (Aischylos), úgy is mint aesthetikus tehetségének határozott jelét adta. Rövid is volt a pálya, a melyet megfutott: alig volt huszonzét éves midőn sírba szállott, még azonfelül ereje is sokfelé forgácsolódott el. Mindamellett nem érdektelen e pályafutásnak rajza: nem különösen így, a mint Kovács dolgozatában előttünk fekszik. Kovács zilahi tanár s az első impulsust ez adta neki arra, hogy Zilah szülötte életrajzát válassza programmértekezése tárgyául. Elhatározását csak helyeselhetjük. A író születése s működése helyén sok jellemző életrajzi adat birtokába juthat a kutató, sőt talán maga is abban a körben él, melyben hőse élt, s így jobban megéri a hatást is, melyek irodalmi fejlődésére stb. döntőek voltak. Különösen ha az életrajzíró bír azon tulajdonsággal, melylyel Kovács: hogy t. i. szerető gonddal mélyed bele írója életének tanulmányozásába, kinek figyelmét nem kerüli el a legkisebb adat, melyet egy vagy más tekintetben jellemzőnek gondol, sem a legkisebb cikk, mely valamely vidéki lap tárczarovatában volt eldugva, és a melyet a fokozatos fejlődés kimutatásához felemlíteni vagy ismertetni szükségesnek talált.

—É.—

